

De Panda

Panda's zie je elke dag. Overal kom je deze zwart-witte beren tegen.

In speelgoedwinkels, op stickers, op handdoeken en koffiemokken. Maar naar echte reuzenpanda's moet je lang zoeken. Een paar dierentuinen in de wereld hebben panda's in hun verzameling.

In het wild krijg je een panda nauwelijks te zien. Ze zijn uiterst zeldzaam, schuw en wonen in dichtbegroeide bossen. We weten dan ook nog lang niet alles van de panda. In dit informatieblad kun je lezen wat wèl bekend is. Bovendien kom je erachter wat het Wereld Natuur Fonds voor de reuzenpanda doet en hoe de panda ons symbool is geworden.

Groot en klein

De panda (*Ailuropoda melanoleuca*) wordt ook wel bamboebeer genoemd. Geen vreemde naam als je bedenkt dat hij in bamboebossen leeft en weinig anders eet dan deze planten. De officiële naam van de panda is reuzenpanda. Die naam klinkt wel vreemd. De panda is met een schouderhoogte van een sint-bernhardshond niet echt klein, maar beslist geen reus. Dat is hij echter wel vergeleken met een naamgenoot: de kleine panda. Dit diertje is iets groter dan een wasbeer en wordt ook wel katbeer genoemd. Omdat dit roodbruine beestje eerder bekend was als 'de panda', kreeg het zwart-witte dier de naam reuzenpanda. Op pagina 7 en 8 van dit informatieblad lees je meer over de kleine panda. Als we het verder over de panda hebben bedoelen we zoals de meeste mensen de reuzenpanda.

De reuzenpanda eet bijna alleen maar bamboe. Maar daarvan eet hij wel erg veel: tot 40 kilo per dag.

Reuzenpanda-feiten

maximum gewicht: **125 kilo**
geboortegewicht: **100-200 gram**
maximum lengte (kop-kont): **1,90 meter**
staart: **10-15 cm**
maximum leeftijd (wild): **20 jaar**
maximum leeftijd (in gevangenschap): **30 jaar**
draagtijd: **4 tot 5 maanden**
aantal in het wild: **± 1000**

De ontdekking

Je kunt het je moeilijk voorstellen, maar de reuzenpanda is in het westen nauwelijks honderd jaar bekend. De Franse missionaris Pater David kreeg in 1869 als eerste westerling een pandahuid onder ogen. Daarvoor had nog niemand buiten Azië van dit dier gehoord. In China, het enige land waar de panda nog voorkomt, was de panda uiteraard al langer bekend. Maar het is altijd al een behoorlijk zeldzaam dier geweest. In de kunstwerken van het oude China kom je bijvoorbeeld allerlei dieren tegen, maar geen reuzenpanda's. Wandkleden en tekeningen staan vol met tijgers, kraanvogels, schildpadden, herten en andere dieren. Panda's verschijnen pas halverwege de twintigste eeuw in allerlei kunstwerken.

De panda leeft dicht bij de grond, maar niet altijd: je kunt hem ook in een boom aantreffen.

Beer of geen beer?

Pater David noemde de panda een beer. Inderdaad lijken panda's veel op beren. De kleine panda lijkt veel meer op een wasbeer, die geen lid van de berenfamilie is. Later bleek het toch niet zo duidelijk te zijn waar in het dierenrijk de panda thuishoort. Nu eens plaatsten de biologen de panda in de wasberen-familie, dan weer maakten ze van de kleine panda en de reuzenpanda een eigen familie. Maar de laatste jaren zijn de meeste biologen er toch van overtuigd dat de reuzenpanda bij de berenfamilie hoort en de kleine panda bij de wasberen.

Opvallend dier

Het meest opvallend van de panda is zijn zwart-witte vacht. Anders dan bijvoorbeeld een koe zit het zwart en het wit altijd op dezelfde plek. De kop is wit met grote zwarte vlekken rond de ogen, zwarte oren en een zwarte neus. Het lijf is wit met een zwarte band over de schouders die overgaat in de zwarte voorpoten. Ook de achterpoten zijn zwart. De vacht is erg dicht, waardoor de panda goed bestand is tegen kou. Zelfs onder zijn voeten loopt de vacht nog grotendeels door. Dat is warm en geeft een beter houvast op gladde berghellingen. Heel speciaal zijn de voorpoten van de panda. Daaraan zit een extra 'vinger'. Zoals bij alle beren steken vijf vingers naar voren. De panda heeft daarbij een polsbotje met een uitsteeksel. Dit uitsteeksel gebruikt hij als een soort duim, waarmee hij een bamboestengel met één hand kan vasthouden.

Een sterk gebit

De panda hoort officieel bij de roofdieren. Maar als je in zijn bek kijkt is dat niet goed te zien. De hoektanden hebben nog wel iets roofdierachtigs, maar de kiezen helemaal niet. Die zijn breed, plat en bobbelig in plaats van smal en puntig. Het gebit van de panda is niet gemaakt om vlees te knippen, maar om planten te vermalen. De panda heeft daarom ook enorm sterke kauwspieren. Aan zijn brede kop kan je dat zien.

[vacht]

In het leefgebied van de panda kan het 's winters bitter koud zijn. Met zijn dikke vacht kan hij daar goed tegen.

[wangen]

Brede ronde kop door de enorme kauwspieren. Nodig om uren achter elkaar harde bamboestengels te vermalen.

[oog]

Door de grote zwarte vlek lijken de ogen veel groter dan ze zijn. De reuzenpanda ziet niet zo best.

[neus]

Panda's kunnen erg goed ruiken.

[gebit]

Stevige, brede kiezen. Beslist geen gebit zoals andere roofdieren hebben. De reuzenpanda leeft dan ook van taaie kost.

[staart]

De korte staart valt nauwelijks op in de dichtbehaarde vacht. Toch is het een nuttig ding. De reuzenpanda gebruikt zijn staartje als borstel om een geurstof uit een eronder gelegen klier te verspreiden. Zo laat hij andere panda's ruiken dat dit zijn gebied is.

[voorpoot]

Merkwaardige extra vinger. Dit uitgroei van een polsbotje werkt als duim waardoor de panda met één poot een tak of bamboestengel kan vasthouden.

[patroon]

De vacht van de reuzenpanda heeft een kenmerkend patroon van zwart en wit. Dat van zijn kop kent iedereen. Een handig trucje om het patroon van de panda te onthouden is de 'luier': afgezien van zijn grotendeels witte kop is de panda helemaal zwart met een witte luier om.

[voetzool]

Onder de zolen loopt de vacht door. Dat is lekker warm en voorkomt uitglijden.

*Het leefgebied van de panda:
dicht bos in de bergen van Zuidwest-China,
met vooral veel bamboe.*

Tanden en ingewanden

Panda's hebben een sterk gebit. Dat hebben ze niet voor niets. Ze leven namelijk van taaie kost. Ze eten weinig anders dan bamboe: bamboebladeren, jonge bamboescheuten, maar ook bamboestengels. De ingewanden van de panda zijn minder goed berekend op het bamboe-dieet. Plantaardig materiaal is moeilijk te verteren, vooral als er veel hout in zit, zoals bij bamboe. De panda eet en poept dan ook heel veel. Hij is soms wel 14 uur per dag aan het eten en werkt dan minstens tien, maar soms wel veertig kilo bamboe naar binnen. De panda kan daarbij wel 100 drollen per dag produceren. En dat is handig voor onderzoekers, want die gebruiken die drollen om panda's te tellen. Aan een drol kunnen ze zelfs zien van welke panda hij is.

Panda-baby's

Reuzenpanda's krijgen elke twee tot drie jaar een jong. In de paartijd zijn een mannetje en een vrouwtje hooguit een dag of vier bij elkaar. Daarna gaan ze ieder weer hun eigen weg. Na een draagtijd van ongeveer vijf maanden wordt het jong geboren: kaal, blind en met een opvallend lange staart. Bij de geboorte weegt het jong niet meer dan een appel. De moeder zelf haalt makkelijk honderd kilo! Dankzij de moedermelk groeit het jong goed. Na tien dagen is het vier keer zo zwaar en is al een donzig vachtje te zien. Na twee maanden zijn de oogjes open. Dan is het jong zo zwaar als een pasgeboren mensenbaby. Met zes maanden weegt het inmiddels wollige bolletje ruim 12 kilo. Als het jong ongeveer een jaar oud is, gaat hij zijn eerste bamboe eten. Tot die tijd is hij volledig afhankelijk van zijn moeder. Na anderhalf jaar kan de jonge panda op zichzelf leven, maar als zijn moeder niet opnieuw zwanger wordt, blijft hij soms wel ruim twee jaar bij haar. Vanaf een jaar of vier is een pandavrouwtje aan voortplanting toe. Bij mannetjes duurt dat vaak iets langer.

Dichte bossen

Panda's houden van twee dingen: van bamboe en van rust. In de dichte bamboebossen in de bergen van Zuidwest-China vinden ze dat allebei. Vroeger werd een groot deel van China door zulke bossen bedekt. De panda kwam toen in een veel groter gebied voor, zelfs nog in een deel van Birma, een land ten zuiden van China, en het noorden van Vietnam. Nu zijn er nog maar een paar bossen over waar de panda voorkomt. Bij elkaar een oppervlakte van 13.000 km²; nog geen derde deel van Nederland.

Kieskeurig

Als je een foto van een bamboebos ziet, zou je denken dat een panda nooit zonder voedsel zit. Zo simpel is het niet. Er bestaan honderden verschillende soorten bamboe. De panda heeft een duidelijke voorkeur voor tien daarvan. Het liefst eet hij de delen waar veel voedingsstoffen in zitten en die niet te hard zijn, zoals jonge blaadjes en stengels of bamboescheuten. In vrijwel alle leefgebieden groeien op dit moment nog twee of meer soorten bamboe. Dat is belangrijk, omdat elke bamboesoort eens in de 30 tot 120 jaar afsterft. Panda's moeten dan makkelijk op een andere soort kunnen overgaan. Soms moeten ze daarvoor wel verhuizen naar een ander stuk bos. En dat wordt tegenwoordig steeds moeilijker.

Nieuw bos, vers bloed

Vroeger was verhuizen voor een panda geen probleem. Ook in de dalen groeide dicht woud waardoor de panda ongestoord naar een ander bergwoud kon trekken. Maar juist in deze gebieden is heel veel bos gekapt. Overal zijn akkers en dorpen. De reservaten waarin de panda leeft, liggen als losse eilandjes van elkaar gescheiden en het bos dat er nog tussen ligt wordt steeds meer bedreigd. Bijvoorbeeld door de bouw van wegen, mijnen en dammen, en andere economische ontwikkelingen. De panda's die buiten de reservaten leven krijgen zo steeds minder ruimte. Ook wordt het steeds moeilijker om van het ene bos naar het andere te trekken. En dat is wel nodig. Bijvoorbeeld om te paren met panda's die geen directe familie zijn, waardoor de kans op sterke jongen groter is. Of om voldoende voedsel te kunnen vinden.

Waarom zwart-wit?

Het lijkt alsof de panda **erg opvalt** met zijn zwart-witte vacht. En in de natuur is dat vaak **niet gunstig**. Dieren die te vrezen hebben van roofdieren blijven liever ongezien. Ook roofdieren zelf hebben meestal een onopvallende kleur. Met een **schutkleur** kunnen ze beter een prooi besluipen. Panda's hoeven natuurlijk **geen prooi te besluipen**. Maar ze hebben ook niet veel te vrezen van andere dieren. We weten daarom niet precies waarom de vacht van de panda **zwart-wit** is. Sommige wetenschappers denken dat ze zo extra opvallen en aanvallers waarschuwen dat ze gevaarlijk zijn. Dat doet een **stinkdier** bijvoorbeeld ook met zijn zwart-witte vacht. Andere wetenschappers denken dat de zwart-witte vacht van de panda **juist wel een schutkleur** is. In de schaduwen van een boom en in het dichte struikgewas is hij bijvoorbeeld moeilijk te zien. Weer anderen denken dat de kleur een overblijfsel is uit een ijstijd: in de besneeuwde bergen was zwart-wit heel moeilijk te zien. In elk geval is de kans klein dat ze hun kleur hebben om elkaar te verjagen. Panda's **ruiken elkaar namelijk veel eerder** dan dat ze elkaar zien.

Vijanden

In de natuur heeft de panda weinig vijanden. Luipaarden en jakhalzen zouden een panda kunnen aanvallen, maar laten dat liever uit hun hoofd. Een panda heeft een krachtig stel kaken: gemaakt om bamboe te kraken, maar ook geschikt om een poot van een luipaard te verbrijzelen. Als het moet zal een

Het Wereld Natuur Fonds steunt anti-stroperbrigades. Die sporen stroopers en strikken op en helpen zo de panda te beschermen.

panda-moeder haar jong fel verdedigen. Maar tegen mensen kan de panda zich moeilijker verweren. Nog steeds zijn er mensen die heel veel geld over hebben voor een pandahuid. Vaker komt het voor dat een panda per ongeluk wordt gevangen. Stropers zetten vallen in de bossen waar de panda leeft. Daarmee willen ze bijvoorbeeld herten of beren vangen. Maar ook andere dieren kunnen in zo'n val terecht komen, waaronder de panda.

Beschermde gebieden

In 1963 heeft de Chinese regering speciaal voor de reuzenpanda reservaten ingesteld. Begin jaren zestig van de vorige eeuw stelde China de eerste vier panda-reservaten in. Ook werd in die tijd de jacht op panda's verboden. Tussen 1970 en 1980 werd het aantal reservaten uitgebreid naar ongeveer 13. Met hulp van het Wereld Natuur Fonds is dit aantal vanaf 1980 gegroeid naar 33. Deze natuurgebieden moeten goed worden bewaakt. Daarom worden er parkwachters opgeleid die erop moeten letten dat er geen stroopers aan het werk zijn. Ook moeten zij ervoor zorgen dat mensen geen bomen in de reservaten kappen voor het hout of om nieuwe akkers aan te leggen.

Weet wie je beschermt

Je kunt dieren pas goed beschermen als je meer van ze weet: waar ze leven, hoe ze zich voortplanten, hoeveel het er zijn. Daarom wordt er ook onderzoek gedaan naar de panda. Dat heeft ons tot op heden veel geleerd. Bijvoorbeeld dat panda's zich prima voortplanten in het wild zolang ze maar niet te veel in geïsoleerde stukken bos komen te zitten. Maar ook dat pandamoeders heel goed voor hun jongen zorgen. Pandamoeders laten hun jong wel eens dagen alleen achter om zelf te gaan eten. Vroeger dacht men dat de moeders hun kind in de steek lieten. Het pandajong werd dan 'gered' door mensen en ondergebracht in een fokcentrum of dierentuin. Onderzoek heeft laten zien dat dit helemaal niet nodig is. De pandamoeder gaat onder normale omstandigheden altijd weer terug naar haar jong. Naast onderzoek naar het gedrag van de panda wordt ook gekeken hoeveel er nog zijn. In zijn moeilijk begaanbare en dichtbegroeide leefgebied valt dat niet altijd mee. Zo duurt het soms wel 3 jaar om alle panda's te tellen. De laatste telling is begonnen in 1999 en is waarschijnlijk pas halverwege 2002 klaar.

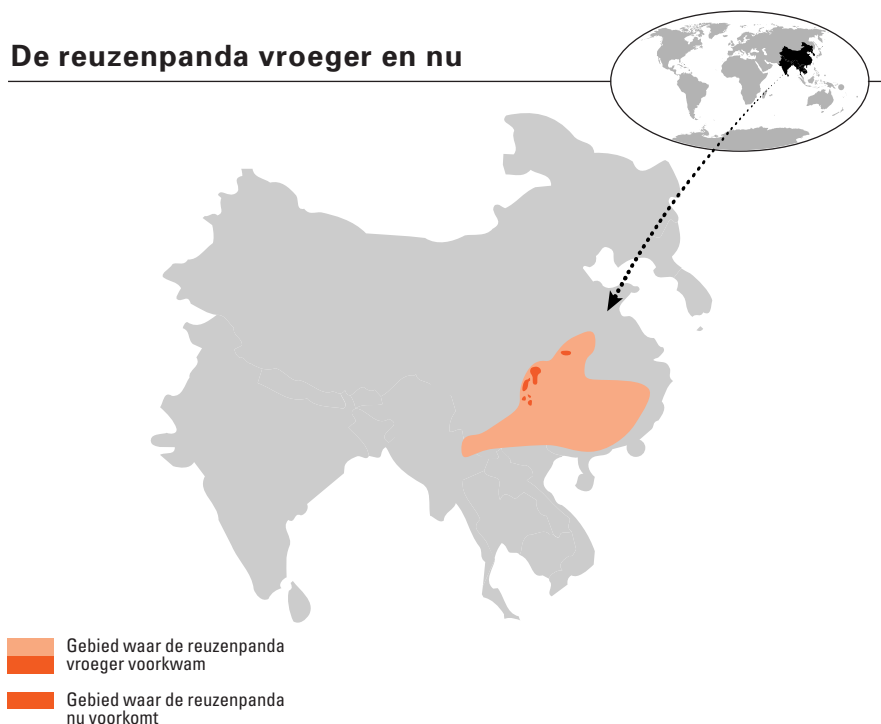
Rust, veiligheid en ruimte

Het Wereld Natuur Fonds werd in 1980 als eerste buitenlandse natuurbeschermingsorganisatie actief in China. Sindsdien is samen met de Chinese overheid veel onderzoek gedaan. Ook is er een plan opgesteld voor de bescherming van wilde panda's. In 1998 werd bovendien een houtkapverbod ingesteld in en rond de pandareservaten om verdere afname van de bamboebossen te voorkomen. Maar dat is niet voldoende. De reservaten moeten goed worden beheerd en daarvoor zijn getrainde mensen nodig. Het Wereld Natuur Fonds helpt mensen daarvoor op te leiden. Ook wordt met de lokale bevolking en bedrijven gezocht naar pandavriendelijke manieren om de inkomsten van de houtkap te vervangen. Zoals bijvoorbeeld bosherstel of verantwoord toerisme. Het Wereld Natuur Fonds geeft ook technische en financiële ondersteuning bij pandatellingen en werkt aan verbindingswegen tussen de reservaten. Geen wegen van asfalt, maar grote stroken bos. Zodat de panda's in de toekomst niet meer op eilandjes hoeven te leven, maar de rust en de ruimte hebben om elkaar te vinden.

Levend symbool

De panda blijft voorlopig nog in gevaar. Als we willen dat er naast al die miljoenen panda's van pluche ook reuzenpanda's van vlees en bloed blijven bestaan, mogen we niet stil blijven zitten. Dat doet het Wereld Natuur Fonds dan ook niet. Door het leefgebied van de panda te beschermen worden bovendien andere bedreigde diersoorten gered, overal op de wereld. Want behalve een bedreigde diersoort is de panda ook het symbool van het Wereld Natuur Fonds. En dat symbool moet levend blijven. Net zo levend als het Wereld Natuur Fonds.

De reuzenpanda vroeger en nu

Een wereldberoemd symbool

In 1961 werd het Wereld Natuur Fonds opgericht. Eén van de oprichters was onderzoeker, pandaliefhebber en tekenaar **Sir Peter Scott**. Hij maakte tijdens de oprichtingsvergadering een paar tekeningetjes van zijn lievelingsdier. Hieruit kwam het beeldmerk van het Wereld Natuur Fonds voort. De reuzenpanda is namelijk een mooi **symbool** voor de **bedreiging en bescherming van de natuur**. Bovendien ziet de panda er leuk uit en is hij zwart-wit: erg handig bij drukwerk. Een paar jaar geleden werd het beeldmerk wat moderner gemaakt. Sinds zijn oprichting heeft het Wereld Natuur Fonds al veel voor de natuur gedaan. Ook voor de reuzenpanda, zoals hulp bij het **herstellen van leefgebieden** die door houtkap zijn aangetast, het helpen **opzetten van reservaten**, het **steunen van onderzoek** en het **trainen en ondersteunen van parkwachters**.

Uitgave

Wereld Natuur Fonds (2e, herziene, druk – 2001)

Tekst en samenstelling

Geert-Jan Roebbers

Productie en eindredactie

Willem Vermeulen (WNF)

Fotografie

Foto Natura: Wil Meinderts, Fritz Polking, Pu Tao

Tony Stone: Tim Davis, Keren Su

WWF

Tekening Hupie

Ronald Sinoo

Vormgeving

Kris Kras Design bv, Utrecht

Papier

Freelife, een gerecyclede, chloorvrije papiersoort

Wereld Natuur Fonds

BOULEVARD 12, 3707 BM ZEIST

POSTBUS 7, 3700 AA ZEIST

TELEFOON 0900 - 1962 (€ 0,20 / MIN)

TELEFAX 030 - 6930408

INTERNET: WWW.WNF.NL

[vacht, rug]

Erg dichte vacht. Aan de rug fel roodbruin. De kleine panda wordt daarom ook wel rode panda genoemd.

[staart]

Lange pluimstaart. Voor evenwicht bij het klimmen. Fungeert als neuswarmer tijdens het slapen.

[snor]

Nachtdier. Zijn snorharen werken 's nachts als voelsprietten.

[gebit]

Platte, brede maalkiezen. Geschikt voor het fijnmalen van bamboe en andere plantaardige kost.

[vacht, buik]

Zwart aan de buikzijde. De meeste andere dieren hebben een licht gekleurde buik.

[poot]

Volledig behaarde zolen: voor goede grip tijdens het klauteren.

De kleine panda is niet veel
groter dan een kat.
Hij wordt daarom ook wel
katbeer genoemd.

'Hoi, ik ben Hupie! Ik ben een kleine rode panda en de mascotte van de grootste wilde-dierenclub van de wereld: de WNF-Rangerclub. Houd jij van wilde dieren? En vind je het leuk om actie te voeren? Dan is de WNF-Rangerclub echt iets voor jou! WNF-Rangers komen op voor bedreigde dieren. Als WNF-Ranger krijg je 10 keer per jaar TamTam, het beestachtige clubblad, boordevol leuke verhalen over wilde dieren, nieuws over acties, puzzels, strips en clubinfo. Bovendien krijg je een eigen paspoort met korting bij 30 dierenparken, natuurmusea en attractieparken. Dat wil jij toch ook? Meer weten? Bel dan 0900-1962 (€ 0,20 / min) of kijk op www.wnf.nl/rangerclub'

Kleine-panda-feiten

maximum gewicht: **6 kilo**

maximum lengte (kop-kont): **62 cm**

staart: **tot 48 cm**

maximum leeftijd (wild): **11 jaar**

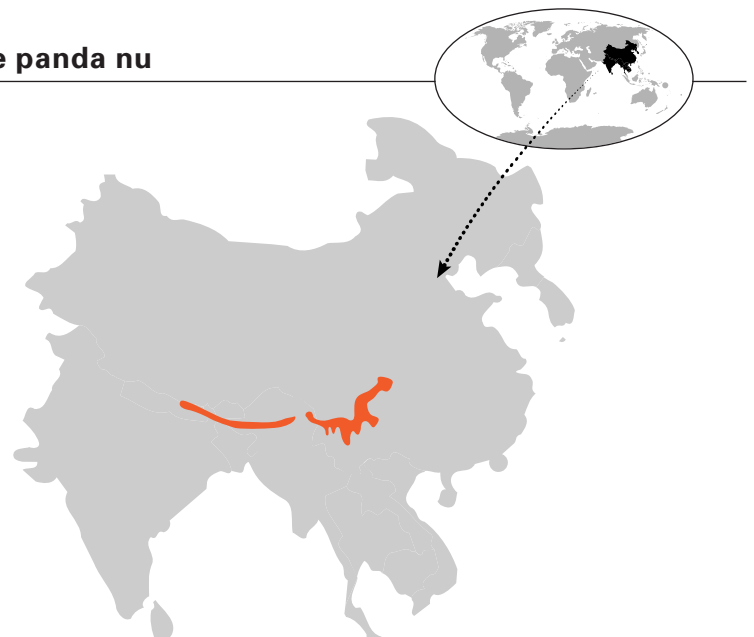
maximum leeftijd (in gevangenschap): **14 jaar**

draagtijd: **± 4 tot 5 maanden**

De kleine panda

Een kleine panda is geen panda die klein is. Het is een heel andere diersoort. Volgens de laatste opvattingen is de kleine panda zelfs nauwelijks verwant aan de reuzenpanda. De reuzenpanda wordt ingedeeld bij de beren, de kleine panda bij de wasberen. Met zijn gestreepte pluimstaart lijkt de kleine panda ook wel op een wasbeer. Net als de reuzenpanda leeft de kleine panda vooral van bamboe, al zal hij vaker dan zijn zwart-witte achterneef wat anders eten als dat zo uitkomt. De kleine panda is minder zeldzaam dan de reuzenpanda. Hij komt ook in het gebied voor waar de reuzenpanda leeft, maar zijn leefgebied strekt zich uit tot in Nepal.

De kleine panda nu

Gebied waar de kleine panda voorkomt